

Kotanlı Kızıloğlu, Ş. (2024). Millî varlığın temsil biçimi ve iletişimin bir tezahürü olarak “100. Yıl Cumhuriyet Marşları”nda söz edimleri. *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 7(1), s. 19-36.

MİLLÎ VARLIĞIN TEMSİL BİÇİMİ VE İLETİŞİMİN BİR TEZAHÜRÜ OLARAK “100. YIL CUMHURİYET MARŞLARI”NDA SÖZ EDİMLERİ

Şadiye KOTANLI KIZILOĞLU*

Öz: Bayramlarda ve kutlamalarda coşkuyla seslendirilen marşlar, millî varlığın ve kimliğin bir temsili, özgürlüğün ve bağımsızlığın bir sembolü olduğu gibi birlik, beraberlik ve ulus kimliğine dair olumlu duyguları içeren birçok anlamıyla iletişimin bir tezahür şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. Birden çok amaç için kullanılan dil, millî duygu ve düşünceler ile geleceğe dair umutların ifade edilmesinde etkili şekilde kullanılmakta, birey ya da toplumun sahip olduğu duygu, düşünce, kanaat ya da umutlar tüm sanat dallarında olduğu gibi müzik alanında da birbirinden değişik şekillerde ifadesini bulmaktadır. Marşlar, özellikle de millî marşlar, topluma dair duygu, düşünce ve değerler ile inanç, umut, sevinç, övünç ya da görev ve sorumluluk bilincinin nesilden nesle aktarılmasında rol oynayan ifade tarzlarından sadece biridir. Bu çalışma, Cumhuriyetin 100. yılına özel olarak hazırlanan 10 farklı çalışmayı ele almaktadır. Çalışmada amaç, 100. yıla özgü olarak hazırlanan marşların benzer ve farklı yönlerinin neler olduğunu ve bu marşların neye odaklandıklarını ortaya koymak, bu marşlarda ifade edilen duygu, düşünce ve önermelerin hangi bağlamda dile getirildiğini tespit etmektir. Bu kapsamda çalışmada J.R. Searle’in söz edimleri sınıflandırması kullanılarak rastgele örneklem kapsamında seçilen ve 100. yıla özgü hazırlanan 10 marş betimsel yönden analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda marşlarda söz edimleri sınıflandırmaları arasında yansıtıcı ifadelerle rastlanmazken, yoğun olarak belirtici, bildirici, yönlendirici ve yükümlenici ifadelerin kullanıldığına dair verilere ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Marş, millî varlık, 100. yıl, cumhuriyet.

REPUBLIC ANTHEMS IN THE 100th ANNIVERSARY AS A FORM OF REPRESENTATION OF THE NATIONAL ASSET AND MANIFESTATION OF COMMUNICATION

Abstract: Anthems, sung with enthusiasm during the holidays and celebrations, are a representation of national existence and identity, as well as symbol of freedom and independence, also it is a form of communication with many meanings that include positive feelings about unity, solidarity and national identity. Language used for multiple purposes is utilized effectively to express national feelings and thoughts and hopes for the future. The feelings, thoughts, opinions or hopes of an individual or a society find expression in different ways in the field of music, as in all branches of art. Anthems, especially national anthems, are just one of the styles of expression that its role in transferring the feelings, thoughts and values of society, as well as believes, hope, joy, pride or awareness of duty and responsibility from generation to generation. This study deals with 10 different studies prepared specifically for the centenary of the Republic of this country. The aim of the study is to reveal what the similar and different aspects of the anthems prepared specifically for the 100th anniversary are, what these anthems focus on and to determine the

* Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi, skotanli@gumushane.edu.tr

 ORCID ID: 0000-0002-2916-1807

context in which the feelings, thoughts and propositions expressed in these anthems are expressed. In this context, using J.R. Searle's classification of speech acts, 10 marches selected as a random sample and pre-pared specifically for the 100th anniversary were analyzed descriptively. As a result of the study, no reflective expressions were found among the speech act classifications and data was obtained that indicative, declarative, directive and accusative expressions were used extensively.

Keywords: Anthems, national existence, 100th anniversary, republic.

En önemli yönetim biçimlerinden biri olan ve insanlara eşit hak ve özgürlükler kazandıran Cumhuriyet, “modern anlamıyla demokrasinin en gelişmiş şeklidir ve tarihi bir gelişmenin sonucudur”. 23 Nisan 1920’de Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılmasıyla birlikte Anadolu’da ulusal egemenliğe dayanan yeni bir Türk devleti kurulmuştur. 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’nda yer alan egemenliğin kayıtsız şartsız ulusa ait olduğuna dair hükümlerle Cumhuriyet yönetimine geçiş için önemli bir adım atılmıştır. Cumhuriyetin ilan edilmesi ile ilgili anayasa değişikliğini içeren yasa tasarısı, 29 Ekim 1923’te Halk Fırkası Grubu’nda ele alınarak uzun uzun tartışılmıştır ve tasarı aynı gün Meclis’e sunulmuş ve devlet rejiminin Cumhuriyet olduğu “Yaşasın Cumhuriyet” sesleri ve alkışları arasında kabul edilmiştir (Aysal, 2020, s. 156,160). Arapça *cumhur* kelimesinden gelen *cumhuriyet* kelimesi de “ahali, halk, cumhur, topluluk” anlamına gelmektedir. Bu anlamda da cumhuriyet veya cumhuri rejim millet topluluğuna, halka ait rejim anlamını taşımaktadır. Devleti yönetenlerin tümünün seçimle işbaşına gelmesi cumhuriyetin en belirgin özelliğidir. Bir devlet şekli olan cumhuriyette egemenlik teorik olarak ulusa aittir ve bu bağlamda demokrasinin en gelişmiş şekli cumhuriyettir. Cumhuriyet rejimine bağlı olmak, onu her türlü tehlikeden korumak, yükseltmek ve yüceltmek ise Cumhuriyetçiliktir. Nitekim Atatürk’e göre Türk ulusunun doğasına, gelenek ve göreneklerine en uygun yönetim şekli Cumhuriyettir ve Atatürk’ün Cumhuriyetçilik anlayışı demokrasi ve ulusal egemenlik olmak üzere iki temel esas üzerine inşa edilmiştir (Ertan, 2020, s. 229, 231). Cumhuriyetçiliğin ana özelliği, Atatürk’ün “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir” özdeyişiyle özetlenebilmektedir. Cumhuriyet hem devlet hem hükümet şekli olarak kabul edilmektedir. Cumhuriyet, devlet şekli olarak egemenlik kavramından yola çıkılarak tanımlanmakta, egemenliğin bir kişi ya da zümreye değil, toplumun tümüne ait olduğu bir devleti ifade etmektedir. Hükümet şekli olarak ise başta devlet başkanlığı olmak üzere devletin başlıca temel organlarının seçim ilkesine göre kurulmuş olduğu, bunların oluşumunda veraset ilkesinin rol oynamadığı hükümet söz konusudur. Nitekim Diker’in (2021, s. 394) de belirttiği gibi Türk İnkılabının belki de en kritik aşaması Cumhuriyetin ilanıdır çünkü Cumhuriyetin ilan edilmesi yüzlerce yıllık bir kültür ve geleneğin üzerine tamamen ulus egemenliğine dayalı bir rejim getirmiştir. Ancak bu rejime ulaşmak hiç kolay olmamış, Türk milleti nice bedeller ödemiştir. Cumhuriyet, ilan edildiği günden bugüne kadar geçen süreçte Türk milletinin her ferdi tarafından sahiplenilerek dirayetle korunmuş ve gelecek kuşaklara aktarılmak üzere bir emanet olarak taşınmıştır. Atatürk Nutuk’ta “Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyeti’ni, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir” ifadeleriyle Cumhuriyeti Türk gençliğine emanet etmiştir. Cumhuriyetin sonsuza kadar yaşaması ve gelecek kuşaklara aktarılması Türk ulusunun her bir ferdi için çok büyük bir önem ve değere sahiptir. Nitekim her Türk evladının duası, dileği budur ve Cumhuriyeti yüzlerce yıl yaşayabilmeyi ve yaşatabilmeyi bir görev olarak sahiplenmiş olarak bu sorumluluğun bilincindedir. Bu bilinç, sorumluluk ve vazife aşkı içinde her yıl 29 Ekim’de Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıl dönümü ülkemizde büyük bir gurur ve heyecan içinde kutlanmakta, yurdun dört bir yanında 7’den 77’ye herkes bayram sevincini büyük bir coşku içinde yaşamakta, bu bilinci sonraki kuşaklara aktarmak üzere yaşatmaktadır.

Toplumların hayatında görülen olağanüstü günler olarak bayramlar (Erdem, 1992, s. 257), dini ve millî bayramlar olmak üzere farklı tarihlerde milletçe anılmakta, kutlanmaktadır. Milletlerin hayatında sevinçle, coşku içinde kutlanılan gurur günleri olduğu gibi üzüntüyle

hatırladıkları felaket anıları olarak önemli günler bulunmaktadır. Her iki halde de millî bilinç kuvvetlenmekte, birlikte yaşama isteği artmaktadır çünkü millet, övünçte de kederde de birleşebilen, aynı duyguları paylaşabilen dinamik bir organizmadır ve toplumun bu dinamizmini harekete geçiren olgular arasında millî günler ve bayramlar başlıca yer tutmaktadır (Akbulut, 1999, s. 1). Bu açıdan 29 Ekim tarihi şüphesiz anılmaya değer günlerden biridir ve 29 Ekim 1925’ten beri içeride ve dışarıda millî bir bayram olarak kutlanmaktadır. 29 Ekim 2023 tarihinde bir asrı geride bırakmış olan Cumhuriyet’in bu önemli gününü layıkıyla ihya etmek ve kutlamak adına 100. yıla özel marşlar kaleme alınmıştır. Bu bağlamda bir asrı devirmiş olmanın sevinci ve gururu içinde duyguların aktarılması için söz ve müzik bir aracı rolündedir. Sosyal bir varlık olan insan her türlü ilişkisini topluluk içinde şekillendirmekte, bir arada yaşamak için iletişime ihtiyaç duymaktadır. Sözlü, sözsüz, yazılı ve görsel iletişim türlerinden kendine en uygun olanı seçerek doğayla ya da çevresiyle iletişim kuran insanlar ya da topluluklar, bu anlamda duygularını en iyi biçimde anlatabilecek iletişim türünü seçmekte, etkileşim kurmaktadır. Millî duygu ve düşünceleri dile getirmek, bu duyguları başkalarına aktarmak için yazılan ve bestelenen marşlar da bu iletişim ve etkileşim yollarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türk milletinin destanlarla ve kahramanlıklarla dolu şanlı tarihi, bayrak, vatan, millet olma bilinci ve geleceğe bunları taşıma azmi ve gayreti içinde çoğu kez millî duygularla kaleme alınan ve bestelenen marşlar, milleti ortak duygular etrafında birleştirirken onları aynı coşku ve heyecanda bir araya getirebilme özelliğine de sahiptir. Geçmişten bugüne her millet ya da ulus, kendi ülkesinin maddi ve manevi değerleriyle örülü marşlar kaleme almıştır. Bu marşlar, küçükten büyüğe kadar her bir ulus ferdine geçmişten devraldığı mirası geleceğe taşıyabilecek özellikte ifade ve söylemlerle çevrilmiştir. Bu marşların kimisi kahramanlık destanlarıyla, kimisi acılarla, kimisi geleceğe olan inanç ve umutlarla, kimisi de sarsılmaz bir dini inanç ve adanmışlıklarla dolu ifadeleri taşımakta, millî kimliğin önemli bir taşıyıcısı ve kuşaklar arası iletişimin önemli bir aracı olma görevini üstlenmektedir. Geçmişe hürmet duygularının, geleceğe inanç ve umutların ifadesini bulduğu marşlar, yaşanan dönemdeki zamana da bir mesaj niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda özellikle millî marşlar, millî duyguların tercümanı, ulus kimliğinin ifadesi, millet olma bilincini taşımanın ve bu bilinci gelecek kuşaklara aktarmanın bir aracı özelliğindedir.

Bu kapsamda 100. yıla özel olarak yazılan ve bestelenen marşları ele alan bu çalışmada 10 marş inceleme kapsamına alınmış, J.R. Searle’ın söz edimleri sınıflandırması kullanılarak bu marşlar betimsel yönden analiz edilmiştir. 100 yıl geçmesine rağmen Cumhuriyet’in fertler için ne ifade ettiği önemlidir ve bu çalışma da Cumhuriyet’in 100. yıldönümünde ortak duygu ve düşüncelerin neler olduğunun, hangi hislerle ve düşüncelerle kutlandığının ifadesini taşıyan marşları ele alması bakımından özgün bir değere sahiptir. Bu bağlamda bu önemi ortaya koyan önemli içeriklerden biri olan marşlar, dilden dile aktararak sonraki kuşaklara ulaşması ve benzer duyguları ifade etmesi bakımından önemli bir yere ve değere sahip olduğu ifade edilebilir.

1. İletişimin Bir Aracı Olarak Marşlar

Tarihi dönemlerde devletlerin ve milletlerin ortaya çıkmasında ve bağımsızlık vurgusunda önemli belirleyici unsurların ilk sıralarında bayrak ve millî marşlar gelmektedir. İlk Türk Devletlerinin var olduğu günden bugüne kadar çalgı ve özellikle de davul, bağımsızlık ve egemenlik sembolü olarak bayrak ile birlikte önemli bir yere sahip olmuştur. Fransız İhtilali sonrasında Avrupa’da ortaya çıkan milliyetçilik akımları ve devletlerin kuruluş sürecinde millî marşlar milletleri bütünleyen önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Özlü, 2020). Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük’te “Ritmi, yürüyen bir kimsenin veya topluluğun adımlarını hatırlatan müzik parçası”, “Bir topluluğu simgelemek için düzenlenmiş müzik parçası” (Türk Dil Kurumu, 2023) anlamlarını ihtiva eden marş sözcüğü, ulusal marş

bağlamında ele alındığında her ulusun bir marşının olduğu bilinmekte, Türkçe 'de ulusal marş denildiğinde ise ulusal marşlardan biri olarak İstiklal Marşı aklımıza gelmektedir.

Tepebaşı'nın (2005, s. 385-386) da ifade ettiği gibi ulusal marşlar tekrarlanan ifadelerle sınırlı bir sözcük dağarcığı ile coşkunculuk, öfke, kahramanlık duyguları uyandıracak sözcükler eşliğinde karşımıza çıkmaktadır. Bu tür marşların öncelikli hedefi geniş halk kitleleri olduğundan bu marşlarda genelde o ülke insanları tarafından tanınan, duyulduğunda çabucak anlaşılabilir simgeler kullanılmakta, kullanılan bu simgeler ile halk, değerler, yönetim ve coğrafya gibi gönderim yapılmak istenen kavramlar arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Amaç ise kullanılan bu vb. simgelerle en kısa yoldan kitleye ulaşmaktır. Edebi açıdan genellikle iddialı olmayan bu metinlerde sıkça yinelenen simgelerle karşılaşmakta, çoğu zaman doğa kaynaklı bu simgelerin imgesel kullanımları, kendi halklarına hitap etmeleri, onları daha fazla etki altına almak istemeleri en belirgin özellikleridir. En fazla kullanılan simgeler arasında kan, kalp veya yürek, güneş, ölüm, ışık, gece, zincir, bayrak gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Vatan/ yurt, halk/ ulus, simgesellik, şarkı, devlet erki gibi bazı unsurların belirgin olarak vurgulandığını da görmek mümkündür (Tepebaşı, 2005, s. 386). Bu bağlamda eylem, söz, nesne ya da sanat eserleri gibi, törenlerde kullanılan sembollerin hayati bir öneme sahip olduğu ifade edilebilir. Nitekim bayrak ve marş gibi ulusal semboller milletin kendisini gösterme yollarıdır. Askeri ya da sivil olarak düzenlenen törenlerde müzik de bunların ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Müzik, askeri birlikler, toplu orkestralar, okul bandoları veya diğer sivil orkestralar tarafından şenlik ve kutlama konserlerinde birçok biçimde sunulur. Diğer yandan müzik, törenin atmosferini oluşturmada bir değer taşımakla birlikte çalınan eserlerin karakteri, uyandırılacak duygular açısından büyük bir öneme sahiptir. Tören alayları veya geçit törenleri, askeri veya sivil ya da popüler hale gelmiş olan kutlamalar da ulusal kutlamaların merkezi özellikleridir, müzik performanslarıyla bağlantılıdır. Müzik ile milliyetçilik arasındaki hayati ilişki, müziğin yarı bilinçli duyguları tam bir ulusal bilinç alanına yükseltme gücüne sahip olmasıdır. Müzik, ulusal veya dini toplantı ve törenlerde de bütünleştirici bir işleve sahiptir ve kullanım şekli, ritüellerin sağladığı bütünleştirici güce dair birçok fikir sunmaktadır (Elgenius, 2005, s. 270, 280). Örneğin bugün AB ülkelerinin millî marşlarını oluşturan şarkılar ve melodiler, ortaya çıkışlarından halk tarafından gerçek anlamda sahiplenilmesine ve nihayet ulus devletler tarafından resmi olarak benimsenmesine kadar laik bir düşünce çizgisinin sonucudur. Yıllar boyunca dinlenen ve söylenen bu marşlar, insanların zihinlerinde yankı bulmuş ve dolayısıyla millî bir varlığa ait olma duygusunu güçlendirmiştir. İskandinav ülkelerinin marşlarında kişileştirilen doğaya atıf sadece bir örnektir. Aynı şekilde, Birleşik Krallık veya her ikisinin de iki resmi marşı olan İsveç ve Danimarka gibi ülkelerin monarşik bağlamını kavrayabilmek mümkündür. Polonya, Fransa, Romanya ve Portekiz'in savaş marşları da vatanın savunmasını yüceltmekte, Slovenya ve Malta marşları ise barışa açık bir gönderme yapmaktadır. Millî Marşlar ortak tutkularından yararlanılarak kolektif hayal gücüne nüfuz etmektedir ve efsanelerle özümsemiş şekilde anılara, özlemlere, acılara bir yanıt sunmaktadır. Her monografinin-yazının altında şarkının yazarı, ardından eğer biliniyorsa melodinin bestecisi ve kabul edilme tarihi mevcuttur. Bu bağlamda bu melodiler ister popüler ister senfonik kaynaklardan gelsin, insanda gurur duygusu uyandırmaktadır. Nitekim müzik, insanlığın en derinlerine taşınan evrensel bir sanattır. Bir ülkenin millî marşını dinlemek o ülkenin halkını, umutlarını, ideallerini, isyanlarını, kısacası bir bakıma o ülkenin tarihini dinlemeye benzer bir şeydir (Cloet vd., 2013, s. 16-17).

Tarihte yaşanan acılar, elde edilen başarılar, zaferler veya kahramanlıklar gibi toplumun hafızasına kazınmış önemli olaylar, toplumun değer yargıları, inançları, sevinçleri, hüznüleri, ulusal övünçleri gibi nesilden nesile aktarılan ve yaşatılmaya çalışılan tüm duygu ve düşünceleri anlatmanın bir yolu haline gelmiş olan ulusal/millî marşlar, bu bağlamda toplumsal iletişimi sağlayan önemli bir araç konumundadır. Nitekim Önal'ın (2017, s. 153) da

dikkat çektiği gibi bir ulusun ortak duygularını, heyecanlarını, geleceğe dair umutlarını, birlikte var olma ve yaşama azmini, millî birlik duygularını dile getiren, müzikli olarak söylenen manzum metinler olarak marşlar sayesinde bireyler ait oldukları milletin dünyaya bakışı, tarihi geçmişi ve değer yargılarını ifade etmiş olurlar. Bu özelliğiyle millî marşlar, milleti ortak bir paydada buluşturarak aidiyet duygusunun sürekliliğini sağlama özelliğiyle birleştirici bir güce sahip olmaktadır. Dünyada millî marşların güfteleri, bir şairin kaleminin ürünü olmakla birlikte, onu benimseyecek, yıllarca, yüzyıllarca dilinden düşürmeyecek olan milletin karakterini yansıtmak gibi bir özelliği de beraberinde taşımaktadır. Bu bağlamda çoğu millî marş şairinin adı unutulmakta veya bir milletin kuruluşunda, tarihi bilinmeyen devirlerde beliren destanlar gibi anonim hale gelebilmektedir. Okay'ın da ifade ettiği gibi millî marş ifadesi, bu özellikleri taşıyan şiirlerin bütün dünyada yaygın olan ortak adıdır. Bazı millî marşların ayrıca isimleri de vardır. Bu isimler o milletin bir vasfını veya marşın yazıldığı, kabul edildiği sıradaki olağanüstü bir olayı dile getirmekte, o olaya işaret etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Millî marşının adı “İstiklâl”dir. Bu kavram, Türk Milletinin çok önemli bir karakterini belirtmektedir. Nitekim İstiklal Marşı, Türk milletinin hiç değişmeyen karakterinin yakın çağdaki tezahürü olan bir mücadelenin içinden çıkmıştır (Okay, 2010).

Türk milletinin tam bağımsız bir millet ve devlet olarak var olma iradesinin millî mutabakat, diğer bir ifadeyle toplumsal bir sözleşme metni olan İstiklal Marşı, Mehmet Akif Ersoy tarafından Türk Milletinin Millî Mücadeleyi verdiği kurtuluş savaşının tam ortasında yazılmıştır. 12 Mart 1921'de Türk'ün millî iradesinin temsil edildiği yer olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde çok büyük bir heyecanla ve anlaşmayla kabul edilen İstiklâl Marşı, millî ve dini değerleri koruma, yaşatma ve geliştirerek devam ettirme azim ve kararlılığını yansıtmakta ve o zamandan beri Türk'ün özgürlük manifestosu olarak (Çetin, 2014, s. 26-27) Türk milletinin her bir ferdi tarafından gururla okunmaya devam etmektedir. İstiklal Marşı dışında “Türkiye'nin içerde ve dışarda büyük mücadele verdiği, rejime yönelik yenileşme ve Türk ulusuna yeni bir kimlik kazandırma çabasının yoğunlaştığı bir süreçte yazılarak bestelenen” (Toker, 2021, s. 1) 10. Yıl Marşı, 20 Haziran 1938'de Gençlik ve Spor Bayramı marşı olarak resmen kabul edilen, gençlere umut aşılayan ve Türk gençliği ve sporcusunun marşı olan Gençlik Marşı, Cumhuriyetin 50. yılına atfen yazılan 50. yıl marşı, 75. yılı için hazırlanan 75. Yıl Marşı gibi marşlar da benzer duygu ve düşüncelerle millî varlığın ve kimliğin bir tezahürü olarak yazılmış marş örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnsan dilinin temel işlevi iletişimdir. Kültür yaşamının temeli olan iletişimden yoksun bir kültürü düşünmek olanaksızdır ve iletişim konusunda söylenilecek her söz onunla iç içe olan kültürü doğrudan ilgilendirmektedir. En yalın şekilde iki kişi arasındaki bilgi alışverişi olan iletişim, bir belleğin bir başka belleği iletişim aracılığı ile etkileyerek bir eylemde bulunmasını sağlar. Bir anlamda iletişim anlam üretmek ve onu başkasıyla paylaşmaktır (Kılıç, 2002, s. 15). Bu bağlamda Cumhuriyetimizin 100. yılına özgü olarak hazırlanan marşlar, ulus bilincinin de etkisiyle üretilen anlamların ve paylaşılmak üzere aktarılan duygu ve düşüncelerin tercümanı olarak kitlelere sosyal medya kanallarıyla ya da çeşitli yarışmalarla duyurulmuş, kitlelerle paylaşılmıştır. Birden çok sayıda hazırlanan marşın yanı sıra 100. yıla özgü seslendirilen şarkılar da bu duyguların aktarılması noktasında önemli bir iletişim aracı olmuştur.

2. Araştırmanın Metodolojisi

Temel nitel araştırma yaklaşımına göre desenlenmiş bu çalışmada, verilerin toplanmasında doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Basılı ya da bilgisayar tabanlı ve internet üzerinden iletilen elektronik materyalleri gözden geçirmek veya değerlendirmek için sistematik bir prosedür olan doküman analizi, anlam ortaya çıkarmak, anlayış kazanmak ve ampirik bilgiyi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını

gerektirmektedir. Nitel araştırmalarda kullanılan diğer çözümleme yöntemler gibi (Corbin-Strauss, 2008) doküman analizinde de dokümanlar, farklı yazarlar tarafından çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Kamu kayıtları, günlükler, şahsi dokümanlar, televizyon, gazeteler, film, edebi çalışmalar, çizgi film vb. popüler kültüre ilişkin içerikler, film, video ve fotoğraflar gibi görsel dokümanlar, günlük yaşamda kullanılan nesnelere vb. fiziki materyaller doküman çeşitleri olarak (Merriam, 2013, s. 132) kullanılmaktadır. Çalışmada J.R. Searle'ın söz edimleri sınıflandırması kullanılarak rastgele örneklem yöntemiyle seçilen ve 100. yıla özgü hazırlanan 10 marş betimsel yönden incelenmiştir. Cumhuriyetin 100. yılına özel olarak hazırlanan 10 farklı çalışmayı ele alan bu çalışmada amaç, 100. yıla özel hazırlanan marşların benzer ve farklı yönlerinin neler olduğunu ve bu marşların neye odaklandıklarını ortaya koymak ve bu marşlarda yer alan duygu, düşünce ve önermelerin hangi bağlamda dile getirildiğini tespit etmektir. Bu kapsamda çalışmada Google arama motoru üzerinden "100. yıl cumhuriyet marşı" anahtar kelimeleriyle sorgulama yapılmış, sorgulama sonucu ulaşılan marşların 9'u inceleme kapsamına alınmıştır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından düzenlenen 100. Yıl Marşı Yarışması'nda birinci seçilen eserin de çalışmaya dahil edilmesiyle toplamda 10 eser bu kapsamda incelenmiştir. Diğer yandan sorgulama sonucu ulaşılan şarkılar ve şiirler incelemeye dahil edilmezken, özellikle bestelenen marşlar araştırma kapsamına alınmıştır. Veriler, çevrim içi video paylaşım ve sosyal medya platformu olan YouTube aracılığıyla elde edilmiştir. Bu yüzden marşların tarihi bu platformda verilen yayınlanma tarihleri esas alınarak çalışmaya dahil edilmiştir. 100 yıllık bir geçmişi olan Cumhuriyet'in Türk toplumunun duygu ve düşünceleri üzerindeki etkisini marşlar üzerinden okumak ve bu etkinin iletişimsel açıdan değerini ve önemini söz edimleri bağlamında ortaya koymak bu çalışmanın özgün yanını oluşturmaktadır.

Söz Eylem Kuramı, kişilerin amaç, inanç ve isteklerine dayalı niyetlerine bağlı olarak edimsel anlam taşıyan sözcelerin konuşucu ve dinleyiciyi eyleme geçiren etkilerini incelemektedir. Bu kuram İngiliz dil felsefecisi John L. Austin tarafından ortaya konulmuş¹ ve daha sonra Austin'in Harvard Üniversitesi'nde öğrencisi olan Amerikalı felsefeci John Searle tarafından geliştirilmiştir.² Başarılı bir iletişim ortaya koyabilmek için farklı edimsözlerin bağlama uygun biçimde yorumlanması gereklidir ve bu edimsözleri anlamak da iletişimsel edincin bir parçasıdır. Edimsözleri yapısal ve anlamsal özelliklere bağlı olarak farklı biçimlerde sınıflandıran araştırmacılar vardır. Bunlardan biri de Austin'in öğrencisi John Searle'dir. Searle, edimsözün amacı, sözcenin dünyayla bağlantısı ile konuşucu ve dinleyicinin psikolojik/bilişsel durum ölçütlerini kullanarak söz eylemleri sınıflandırmakta, edimsöz sınıflamasında bu üç ölçütü kullanmaktadır. Searle bu ölçütleri kullanarak beş çeşit söz eylem grubu önerir. Bunlar şu şekildedir:

- **İddia İfadeleri (Belirtici):** Konuşucunun dünyada gerçekleşmiş olan, gerçekleşmesi olası olan olayları, vuku bulduğundan emin olduklarını, varsayımlarını, tahminlerini belirttiği sözcelerdir. Konuşucu söylediğinden kesinlikle emin olabilir, sadece öyle olduğunu duymuştur ya da tahmin yürütüyordur.

¹ Austin, iletişim ortamlarında bizi dinleyenlere bir tümce ürettiğimizde yerine getirdiğimiz edim anlamında bir söz ediminde bulunduğumuzda, "düz söz edimi", "edimsöz edimi" ve "etkisöz edimi" şeklinde üç edimde bulunmuş olduğumuzu dile getirmektedir. İletişim sırasında tümce söylenirken yerine getirilebilecek edimsöz edimlerinin sayısının da binlerle ifade edilebileceği görüşünde olan Austin, bunları Karar-belirticiler (verdictives), Yaptırıcılar (exercites), Yükleyiciler (commissives), Davranış-belirticiler (behabitives), Serimleyiciler (expositives) şeklinde beş başlık altında toplamının olanaklı olduğunu ifade etmektedir (Searle, 2000, s. 18-21).

² Searle, Austin'in yapmış olduğu sınıflandırmayı beş noktada eleştirmiş, edimsöz ereğini, uydurma doğrultusunu ve dışavurulan ruhsal durumu temele alarak, edimsöz edimlerini "kesinleyiciler" (assertives), yönelticiler (directives), "yükleyiciler" (commissives), dışavurucular (expressives) ve bildirgeler (declarations) olmak üzere beş başlık altında toplamaktadır (Searle, 2000, s. 49).

- **Yönlendirici:** Amacı emretmek, izin vermek, yalvarmak, rica etmek, bir şey dilemek, yasaklamak, önermek, niyaz etmek, ısrar etmek vb. dinleyicinin bir iş yapmasını sağlamak olan edimlere yönlendirici denir.

- **Yükümleyici:** Konuşucu söz vermek, yemin etmek, garanti etmek, temin etmek, tehdit etmek, istifa etmek vb. gibi gelecekte gerçekleştirmeye yönelik bir yükümlülüğü üstlendiğinde bu edimsöze yükümleyici denir.

- **Yansıtıcı:** Konuşucu teşekkür etmek, başsağlığı dilemek, mutluluk dilemek, teselli etmek, tebrik etmek gibi bir psikolojik durumunu dışa vurur.

- **İlan edici (Bildirici):** Bu edimsözler aracılığıyla “Seni işe alıyorum”, “Bu bebeğin adını “Gülsüm” koyuyorum” gibi dünyada bir durum değişikliğine yol açılır (Turan, 2019, s. 129, 132).

Bu çalışmada analiz kapsamına alınan marşlar bu sınıflandırmalara göre incelenerek betimsel yönden analiz edilecektir.

2.1. Bulgular

Çalışmada sorgulama sonucu rastgele örneklem yöntemiyle ulaşılan marşlar, YouTube platformunda belirtilen şekliyle şu başlıklarda ve içeriklerde karşımıza çıkmaktadır.

2.1.1. 100. Yıl Marşı:

Sözleri Bilal Ziya Tekin’e, müziği Bilal Ziya Tekin ve Huri İnalöz Tekin’e ait olan eser³ “Bu marş ve video, yüzüncü yaşına giren Cumhuriyetimizi sahiplenmek, bu konuda geniş kesimlerde bir duyarlılık oluşturmak, ulusal marşlar konusundaki eksiklik ve yetersizlikleri gidermek amacıyla hazırlanmıştır. Atatürk'e duyduğumuz minnet borcunun küçük bir kısmını ödeyebiliyorsak ne mutlu bize! Cumhuriyet'le kalın!..” mesajı eşliğinde bir video klip eşliğinde duyurulmuştur. 8 Mayıs 2023 tarihinde yayınlanan marş şöyledir:

Yüzüncü yaşında bir çınarım var,
Mustafa Kemal'den bize yadigâr.
Gölgesi serin çınar,
Dalları engin çınar,
Kökleri derin çınar,
emanetim var!..

Belirtici

Dalları göklere uzanıyor bak,
Kökleri tarihe can veriyor bak!..
Vatan cennettir gülüm,
Bize öğrettin çözüm:
"Ya istiklâl ya ölüm!"
yeminimiz var!..

Yükümleyici

Biz bu çınarın bekçileriyiz,
Mustafa Kemal'in askerleriyiz!
Atatürk gönlümüzde,
Türküler dilimizde,
Bayraklar elimizde, bayramımız var!..

Bildirici

³ <https://www.youtube.com/watch?v=2-mA7GJwTDA>

Cumhuriyet'in 'çınar, yadigâr, emanet' şeklinde metaforik bir anlatım eşliğinde betimlenerek anıldığı bu marşta "Belirtici", vatanın emanet olarak sahiplenilmesi ve "Ya istiklâl ya ölüm!" gibi yemin içeren sözcüklerle "Yükümleyici", 100 yıllık bir çınar olarak betimlenen Cumhuriyete bekçi, asker olmak, onu korumak kollamak bağlamında ise "Bildirici" ifadeler göze çarpmaktadır

2.1.2. Cumhuriyetimizin 100. Yılı Marşı:

Söz ve müzik Musa Göçmen'e ait olan ve 26 Nisan 2023 tarihinde YouTube üzerinden yayınlanan⁴ marşın sözleri şu şekildedir:

Duysun dünya, Dört bucağa müjdem var. Cumhuriyetim yüzüncü yaşında Kutlansın diyar diyar.	Bildirici
Dursun hayat, Toz kondurmam ülkeme. Cumhuriyetim yüzüncü yaşında Söylensin bağır bağır	Yükümleyici
Bağımsızlık benim karakterim Yüz yıllıktır cesaretim. Cumhuriyet benim karakterim Yüz yıllıktır emanetim	Belirtici
Özgürlüktür benim karakterim Yüz yıllıktır asaletim. Cumhuriyet benim karakterim Atamdandır emanetim	

Musa Göçmen'in "Cumhuriyetimizin 100. Yılı Marşı" nda karakter bağımsızlıkla ve Cumhuriyet'le tanımlanmakta, Cumhuriyet "Ata'dan kalma bir emanet" olarak baş tacı edilmektedir. "Bildirici", "Yükümleyici" ve "Belirtici" ifadelerle dile getirilen duygular, ölümsüz bir sevgi ve kalpten gelen bir bağlılık ve sadakat dolu ifadelerle sözlere yansımaktadır.

2.1.3. 100. Yıl Cumhuriyet Marşı:

Söz ve müzik Hüseyin Turgay Kutluğ'a ait olan marşın Aranjörü Gürdal Karagöz'dür. 22 Ekim 2019 tarihinde yayınlanan⁵ marşın sözleri şu şekildedir:

Destanlarla yarattığın Cumhuriyet artık yüz yaşında Çizdiğin yol hep aydınlık Sen varsın çünkü yolun başında	Belirtici
Çalıştık hiç durmadan Gece gündüz yorulmadan Şimdi artık tüm dünyada Benim yıldız gibi parlayan	Bildirici

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=8iMgGUziTiw>

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=TTIn4A6Snso>

Türk'üm ne mutlu, tarihim şan dolu
Yarınım aydınlık, bu yol Atatürk yolu } Belirtici

Tüm dünyaya sen öğrettin
Türk'ün vatanına göz dikilmez
Can verilir kan dökülür
Bir karış toprak verilmez } Yükümleyici

Marşta Atatürk yolunda ilerlemekle yarınların aydınlık dolu olacağı ifade edilmekle birlikte Cumhuriyetin destansı geçmişine vurgu yapılmaktadır. Can ve mal verilse de bir karış toprağın asla verilmemesi gerektiğine yönelik “Yükümleyici” ifadelerle sahip olunan Cumhuriyetin ilelebet korunması ve kollanmasının bir görev olduğuna vurgu yapılmaktadır. Atatürk'ün izinden gidildiğinde aydınlık yola ulaşılabileceği ve yarınların daha umut verici dolu olduğuna yönelik olarak “Bildirici” ve “Belirtici” ifadelerin varlığı göze çarpmaktadır.

2.1.4. Cumhuriyet Marşı (100. Yıl):

Söz ve müzik, yorumcu Soner Arıca'ya ait olan, Soner Arıca ile birlikte Fatsa Çocuk ve Gençlik Korosu'nun seslendirdiği⁶ Cumhuriyet Marşı'nın sözleri şu şekildedir:

Atamızın en büyük emaneti
Yüzüncü yılında Cumhuriyetin
Özgür, aydınlık Türkiye'nin
Umuduyuz, bekçisiyiz, yarınlarız } Yükümleyici

Emanetin emin ellerde bizde Atam
Daha nice yüzlerce yıl izindegiz biz
Cumhuriyeti sonsuzluğa taşıyacak
Başkumandan Atatürk'ün gençleriyiz biz } Yükümleyici/
Yönlendirici

Ulu Önder ve silah arkadaşları
Minnettar kalacak bu ulus size
İstiklal, kardeşlik olsun andımız
Cumhuriyetin aydınlık çocuklarız } Yükümleyici

21 Nisan 2023 tarihinde yayınlanmış olan marşta Cumhuriyet, diğer marşlarda da ifade edildiği gibi sonsuza kadar korunması gereken değerli bir emanet olarak ifade edilmekte, ‘Başkumandan’ söylemiyle Atatürk'ün askeri kişiliğine vurgu yapılarak Türk gençliğinin her zaman emaneti koruyacak olan bir nefer olduğu düşüncesi dile getirilmektedir. Marşta çoğunlukla “Yükümleyici” ifadeler yer almakla birlikte gençliğe ve bu bağlamda tüm ulusa seslenilerek Cumhuriyet'in yarınlara taşınması için her bir bireyin görev ve sorumluluğunun olduğu hatırlatılmakta, bu bağlamda gençlerin sonsuza dek Cumhuriyet'e sahip çıkacağı “Yönlendirici” ifadelerle dile getirilmektedir.

2.1.5. 100. Yıl Marşı:

Besteci ve piyanist Fazıl Say'ın Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılına hediye olarak bestelediği, sözleri şair Ayten Mutlu'ya ait olan 100. Yıl Marşı'nın sözleri⁷ şu şekildedir:

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=qpX3X2QL6m4>

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=4-Cb6mgfc94>

Ver ver ver ver
Ver elini

Ver ver elini
Yıkılım karanlığı

Gel küçük sevinçler
duyalım kedere inat
Gökyüzünden sevgiden
söz edelim

Türküler söyleyelim
Aksın dolsun yüreğimize
Yarınlara ışığı
Daha ne bekliyorsun
Ver ver ver ver ver elini

Göğün mavi şimşegi
Atamın gözlerinde

Toprak gülsün, gök tutuşsun
Güneş yansın, dönsün dünya

Daha daha, nice nice yüzyıllara
Dönsün dünya

Yönlendirici

23 Nis 2023 tarihinde paylaşılan marşın tamamında rica etmek, dilemek bağlamında “Yönlendirici” ifadelerin çokça kullanıldığı dikkat çekmektedir. Marşta yarınlara umutla ve sevgiyle ulaşmanın yanı sıra yüzlerce yıl bu umudun hiç tükenmeden korunmasına da vurgu yapılmaktadır. “Ver elini” söylemiyle birlik ve beraberlik içinde nice yılların milletçe beraber yaşanması, Cumhuriyetle yarınlara birlikte ulaşılmasının arzulandığı ifade edilmektedir.

2.1.6. Hatırla Sevgili Ülkem (100. Yıl Marşı)

Söz ve müzik Boran Duman’a ait olan ve 17 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan marşın sözleri⁸ şu şekildedir:

Mustafa Kemal 'in on beşleriyiz
Unutma hatırla sevgili ülkem.
Bağımsızlık uğruna şehit düşeriz
Unutma hatırla sevgili ülkem.
Ya istiklal ya ölüm diyenlerdeniz
Unutma sevgili ülkem

Heeeeeyyyyyy
İzmirin dağlarına bin selam olsun
Heeeeeyyyyyy
Cumhuriyet diyenlere bin selam olsun.

Mustafa Kemal Paşa sen çok yaşa
Adın anılacak her yaşta.
Mustafa Kemal Paşa sen hep yaşa
Adın anılacak her yaşta.
Çanakkale içinde vurdular bizi
Unutma hatırla sevgili ülkem

Yönlendirici

Yükümleyici

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=d1Jb0TPox7M>

Siper oldu mavzer oldu annelerimiz
Unutma hatırla sevgili ülkem
Bu tarih bu destan böyle yazıldı
Unutma sevgili ülkem.

} Yönlendirici

Kurtuluş savaşında verilen mücadelelere ve küçük yaşta canlarıyla vatani korumak için şehit düşen (on beşliler) canlara vurgu yapılan marşta “Unutma hatırla sevgili ülkem” ve “Adın anılacak her yaşta” ifadeleri eşliğinde “Yönlendirici” ve “Yükümleyici” ifadelerin fazla olduğu görülmektedir. Her yaşta birey tarafından sonsuza kadar Mustafa Kemal’in adının yaşatılacağına dair Türk ulusu adına verilen sözler de marşta yer bulmuş, bu anlamda Cumhuriyet’in nice zorluklar sonucu destansı bir mücadele sonucunda elde edilen çok değerli bir miras olduğu vurgusu dile getirilmiştir. Bu mirasın hiçbir zaman unutulmaması gerektiği de yine dile getirilen duygular arasındadır.

2.1.7. Cumhuriyet 100. Yıl Marşı:

Söz ve müzik Neşe Handan Aydınlar’a ait olan marş, Neşe Aydınlar Kreş Yapım etiketiyle 29 Eki 2021 tarihinde "Cumhuriyet 100. Yıl Marşı" isimli teklî çalışma olarak yayınlanmıştır.⁹ Cumhuriyet’in 100. yılına özel olarak hazırlanan marşın sözleri şu şekildedir:

Tüm Türkiye birlik olup göğe bakalım
Bir çift mavi göz orada selam duralım
Cumhuriyet Bayramı’yla gurur duyalım
Demokrasi özgürlüktür sahip çıkalım

} Yönlendirici

Bu toprak bu bayrak bu bayram bizim
Cephede yazılan bu destan bizim

} Bildirici

Toprağın altında onca yatanı düşün
Özgür mutlu yaşıyorsan atanı düşün
Dünyada eşi olmayan vatani düşün
Cumhuriyet Bayramı’nı coşkuyla kutla,

} Yönlendirici

Coşkuyla coşkuyla coşkuyla kutla
Bayrağım çok yaşa sana can feda
Coşkuyla coşkuyla coşkuyla kutla
Yüzyıllık bayramı coşkuyla kutla

Demokrasi ve özgürlük düşüncesinin hâkim olduğu marş incelendiğinde Cumhuriyetle gurur duyma ve ona sahip çıkma, bayramın coşku içinde kutlanması gerektiği şeklinde “Yönlendirici” ifadelerle cephede kazanılan zaferlere vurgu yapılarak yazılan destanın Türk ulusuna ait olduğu “Bildirici” ifadelerle dile getirilmektedir. “Bir çift mavi göz...” ile Atatürk’e işaret edilen marşta ‘toprağın altında yatan’ şehitlerin ve özgür yaşamı ona borçlu olduğumuz Atatürk’ün anılması ve hiç unutulmaması gerektiğine işaret edilmekte, bu bağlamda “Yönlendirici” ve “Bildirici” ifadeler dikkat çekmektedir.

2.1.8. 100. Yıl Marşı ~ Hep Senin İzinde:

Söz ve müzik Dr. Orhan Koyuncu’ya ait olan, Cumhuriyetin 100. yılına atfedilen ve 30 Ağustos 2023 tarihinde yayınlanan¹⁰ marşın sözleri şu şekildedir:

⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=rpXSm6CiDU4>

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=7RskB9QPZhc>

İmkânsız hayali sen zafer yapınca
Umut maviye boyandı bakışlarında
Egemenlik milletindir şarkılarıyla
Kurduğun Cumhuriyet tam 100 yaşında

Belirtici

Gençliğe hitaben hep baş ucumda
10. yıl nutkun kulaklarımda
Gençliğim de canım da feda yolunda
Kurduğun Cumhuriyet tam 100 yaşında

Yükümleyici

Ey büyük Atatürk esir düşmez fikirler
Senin şanlı yolunda köle olmaz istikbal
Ruh bedende durdukça en büyük mirastır
Fazilet senden kalan bilim tek silahımız
Zırhımızsa İstiklal yaşasın Cumhuriyet
Son Türk ölene kadar

Yükümleyici

İstikbal göklerde işte uzay çağında
Zaman biçareymiş senin ufkun yanında
Sonsuzluk kıskanacak sen yaşadıkça
Kurduğun Cumhuriyet tam 100 yaşında

Belirtici

Bandırmayla yola çıktığın o gün
Zihninde dolanır bin yıllık mazin
Tek kurtuluş yolu bu toprakların
Ya istiklal gelecek ya ölüm dedin
Ecdadın kanı var bayrağımızda
Kimi on beş kimi hele on üç yaşında
Köle olmaktansa öz vatanında
Ya istiklal gelecek ya ölüm dedin

Ayakta pabuç yok yırtık gömleği
Suya katık ederdi kuru ekmeği
Çoluk çocuk hasreti yakar yüreği
Ya istiklal gelecek ya ölüm dedin
Ne topu ne tüfeği perişan hali
Varsa yoksa elde kazma küreği
Gök gürlledi sanki bir emir geldi
Ya istiklal gelecek ya ölüm dedin

Belirtici

Tuna gördü kaç yiğit canını verdi
Anlat rüzgâr Türklerin nal seslerini
Cihan bilir bu milletin cesaretini
Ya istiklal gelecek ya ölüm dedin

Adın yüreklerde azmin dileklerde
Gölgen üstümüzde sevdan türkümüzde
Gayen düşümüzde hilal göğsümüzde
Yüz bin yıl bile geçse hep senin izinde
Atam hep senin izinde

Yönlendirici

Marşta milletçe her bakımdan imkânsız bir durumdan çıkıp zafere ulaşma, bir çift mavi gözün (metaforik bir anlatımla Atatürk ima edilmektedir) ile gelen umutlarla birlikte egemenliğe sahip olma ve Cumhuriyet’in 100 yılını doldurması şeklinde “Belirtici” ifadeler yer almakta, çok seneler geçse de Atatürk adının yüreklerde sonsuza kadar yaşatılacağı, bu aşkın hiç bitmeyeceği ve Ata’nın izinde ilelebet yürüneceğine dair verilen sözlerle “Yönlendirici” ifadeler dikkat çekmektedir. Geçmişte milletçe yaşanan zorlukları nice yoksulluk ve yoksunluklarla (yiyecek kıtlığı, giyecek olmaması ya da çok eski olması, topla tüfekte değil eldeki kazmayla millî mücadeleyi yürütme zorunluluğu vb.) istiklal uğruna kaybedilen canlara vurgu yapılan “Belirtici” ifadelerin varlığı göze çarpmaktadır. Diğer yandan Atatürk’ün Nutuk’ta yer alan Gençliğe Hitabesi’nin her daim rehber olması gerektiği dile getirilmekte, “...Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti’dir. Bundaki muvaffakiyeti Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak azimkârâne yürütmesine borçluyuz” ifadelerine gönderme yaparçasına 10. yıl nutku anılmaktadır. Gençliğin ve ömrün Cumhuriyet uğruna feda edilmesi gerektiğine dikkat çekildiği ve ayrıca “Ruh bedende durdukça en büyük miras” olan Cumhuriyete sahip çıkılacağına “Yükümleyici” ifadelerle dile getirildiği bu marş, Türk milletinin aslında tarih boyunca nice zaferlerle bugünlere geldiğini de hatırlatmaktadır. Türk milletinin esarete boyun eğmesinin asla söz konusu olamayacağı, istiklale ulaşmak, vatan ve özgürlük için seve seve can vermek dışında üçüncü bir alternatifin olmadığı anlamına gelecek şekilde “Ya istiklal gelecek ya ölüm dedin” ifadeleriyle belirtilmektedir.

2.1.9. 100. Yıl Cumhuriyet Marşı:

Sözleri Murat Göksu’ya, bestesi Orhan Öner Özcan’a ait olan ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunun 100. yılına ithaf edilerek Türk Milletine armağan edilen bu marş, Âşık Veysel Sahne Kantatı isimli eserin içinden doğmuştur. İlk kez İzmir Devlet Opera ve Balesi’nin opera ve orkestra sanatçıları tarafından seslendirilen¹¹ marşın sözleri şu şekildedir:

Gözümüzde yaşlar vardı gafil bunu bilemez Hiç kimse zannetmesin ağlayanlar gülemez Solmuştu bütün renkler, çiçekler tekrar açtı Yüzyılı geçtik ama sonsuza varacaktır!	} Yönlendirici
Güzel günler böyle başladı Cumhuriyet kuruldu Atatürk’ün izinde bu tam bir kurtuluştu.	} Belirtici
Ay-yıldız var olacak! Üstelik ilelebet Bu dünya var oldukça, yaşasın Cumhuriyet	} Yönlendirici

Marşta Atatürk’ün izinde kurtuluş mücadelesini zaferle atlatan Türk milletinin Cumhuriyet’in kurulmasıyla birlikte güzel günlere eriştiğine dair vurgusuyla ve Ay-Yıldız (Türk bayrağı) ve Cumhuriyet’in sonsuza kadar yaşayacağına olan ümidin dile getirilmesiyle “Belirtici” ve “Yönlendirici” ifadelerin egemen olduğu dikkat çekmektedir.

2.1.10. Türkiye Cumhuriyeti’nin 100. Yıl Marşı:

Söz ve bestenin İlker Kömürcü’ ye, düzenlemenin Yusuf Yalçın’a ait olduğu 100. Yıl Marşı, 100. yıl etkinlikleri kapsamında Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=4wRAfe3bW 0A>

ülkenin bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini nesilden nesile aktarmak amacıyla düzenlediği 100. Yıl Marşı Yarışması'nda birinci seçilmiştir. **30 Ağustos Zafer Bayramı'nda kamuoyunun beğenisine sunulan ve 400' ün üzerinde eser arasından birinci seçilen¹² 100. Yıl Marşı'nın sözleri şu şekildedir:**

Parlayan yıldızı Anadolu'nun Çağlayan sel gibi şanlı ulusun Türkiye Yüzyılı titretiyor dünyayı Sarsılmaz bir inançla kalpte tutkusun	Belirtici
Bu toprak bu deniz bu bayrak bizim Tarihe sığmayan destanlar bizim Türklüğün yazgısı yazılıyor koynunda Kalplere kazınmış bu vatan bizim	Bildirici
Yüzyıllarca kutlanacak Cumhuriyetimiz Her zaman aydınlık mavi göklere uzanacak ellerimiz Yüzyıllarca kutlanacak Cumhuriyetimiz Gazi'nin açtığı bu kutlu yolda yürüyeceğiz hepimiz	Yükümleyici
Özgürlük tutkusu damarlarımda Çelikten her nefer semalarımda Sarmaşık dal gibi sarılmışız biz bize Tek yürek bu millet en zor anında	Belirtici
Düşmanlar bir olsa yağsa göklerden Denizler köpürse taşsa dağlardan Kimseye eğmedik boynumuzu eğmeyiz Kahraman yarattı Türk'ü yaratan	Yükümleyici

Marşta, Anadolu'nun parlayan yıldızı, kalpte tutku ifadeleri ile özgürlüğe, birlik ve beraberliğe, kalplerde yer edinmiş vatan sevgisine yapılan sarsılmaz inancın varlığına yapılan vurguyla "Belirtici"; tarih boyunca yazılan destanlarla, vatan ve bayrak sevgisinin ifade edilmesiyle "Bildirici"; ne olursa olsun en zorlu koşullarda bile hiç kimseye boyun eğilmeyeceğine duyulan inançla Gazi'nin (Mustafa Kemal Atatürk) yolunda her daim yürüneceğine ve Cumhuriyetin yüzyıllarca yaşatılacağına olan inançla ve bu uğurda verilen sözlerle "Yükümleyici" ve "Yönlendirici" bir anlatımın yoğun şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda marş, Türk milletinin tarih boyunca yaşadığı zorluklara ve çetin mücadelelere rağmen yılmadan ve usanmadan Atatürk'ün miras bıraktığı ve emanet olarak aktarılmak üzere tüm değerleriyle birlikte gelecek kuşaklara emanet edilecek olan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilelebet yaşayacağına vurgu yaparken, onun yılmaz bekçilerine de mesaj niteliğindedir. Türk milletinin ortak değerlerinin Türk bayrağı, Anadolu, Türk milletinin bir ferdi olmanın verdiği gurur ve övünç duyguları ile birlikte ifade edildiği marşta Türkiye Cumhuriyeti'nin nice yüzyıllara ulaşacağına olan inanç ve dilekler dile getirilmektedir.

Sonuç

Türkiye Cumhuriyeti'nin bir asrı geride bırakmış olmasının verdiği haz ve mutlulukla kaleme alınan, yoğun duygularla bestelenen ve birbirinden farklı kişilerin kaleminden çıkan 100. Yıl marşlarını ele alan bu çalışmada 10 farklı marş incelenerek Amerikalı felsefeci John Searle tarafından geliştirilen söz eylem grupları bağlamında betimsel yönden

¹² <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/30-agustos-zafer-bayraminda-100-yil-marsi-coskusu>

değerlendirilmiştir. Çalışmadan elde edilen verilere göre söz edimleri sınıflandırmaları arasında teşekkür etmek, başsağlığı dilemek, mutluluk dilemek, teselli etmek, tebrik etmek gibi bir psikolojik durumunu dışı vurulduğu “Yansıtıcı” ifadelerle rastlanmazken, yoğun olarak “Belirtici”, “Bildirici”, “Yönlendirici” ve “Yükümleyici” ifadelerin kullanıldığına dair verilerin varlığı tespit edilmiştir. Dünyada gerçekleşmiş olan, gerçekleşmesi olası olan olayları, vuku bulduğundan emin olduklarını, varsayımlarını, tahminlerini belirttiği sözceler olan Belirticilerin (İddia İfadeleri) tespit edilen varlığı, söylenen şeylerin emin olduğunda ya da öyle olduğu tahmin edildiğinde söz konusudur. Marşlarda bu ifadeleri çağrıştıracak sözcelerin kullanımı, geçmişini bildiği kadar geleceğine de emin adımlarla yürüyen, geçmişinden ilham ve feyz alarak geleceğini bu bağlamda inşa eden bir anlayışın var olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde amacı dinleyicinin bir iş yapmasını sağlamak olan edimler “Yönlendirici” edimlerdir ve emretmek, rica etmek, yalvarmak, izin vermek, yasaklamak, önermek, bir şey dilemek, niyaz etmek, ısrar etmek vb. şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İnceleme kapsamına alınan marşlarda geleceğe yönelik olumlu duyguların çoğunlukla önermek, bir şey dilemek, niyaz etmekle ilişkili olarak “Yönlendirici” edimlerin varlığı tespit edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin bugünü ve yarınını ilişkin olumlu duygularla ilişkili olarak “Bildirici (İlan edici)” ifadelerle karşılaşmış, bu ifadeler dosta düşmana Cumhuriyet’e ve Atatürk’e olan yoğun sevgi ve bağlılık duygularıyla harmanlanmış şekilde ‘duyurulmuştur.’ Geçmişte yaşanan nice acı ve sıkıntılardan, yoksulluk ve yoksunluk içinden bir milletin kurtuluş ve kahramanlık öyküsünün betimlendiği marşlarda dile getirilen duyguların gelecekte gerçekleştirmeye yönelik yükümlülüklerle birlikte ifade edildiği görülmüştür. Nitekim geçmişten ilham alıp geleceğe güvenle bakabilmenin ve uzun yıllar nesilden nesile Cumhuriyetin taşınması için her bir ferden üstüne düşen sorumluluklar ve yükümlülükler de yine söz vermek, yemin etmek gibi “Yükümleyici” edimsözler eşliğinde dile getirilmiştir.

Geçmişten bugüne taşınan/aktarılan değer yargıları, maddi ve manevi kültür öğeleri, millî birlik ve beraberliği sağlayacak ortak duygu ve düşüncelerle birlikte ulus bilinci ve vatan, millet, bayrak sevgisi vb. duygu, düşünce ve kanaatler marşlar gibi iletişim sağlayan çeşitli araçlar vasıtasıyla oluşturulmakta, sonraki kuşaklara aktarılabilir. 100. Yıla özgü hazırlanan marşlar da bu bağlamda millî duyguların ortak bir zeminde ifade edilmesinin bir aracı olarak üretilmiş, Türk Milleti’ne armağan edilmiştir. Zira Cumhuriyet’in ilelebet yaşayacağı ve yüzyıllarca benzer duygu ve düşüncelerle coşku ve heyecan içinde nesiller boyu kutlanacağına olan inanç tamdır. Bu inanç, duygu ve düşüncelerle ifade edilen her eser ya da içerik, kültürel ve toplumsal değerleri geçmişten bugüne taşıdığı gibi bugünden de geleceğe taşıyan bir köprü görevi görmektedir. Bu kapsamda Cumhuriyet konulu sinema filmleri, tiyatro eserleri, Cumhuriyet özel sayısı ile yayınlanan ya da yayınlanacak olan dergiler, Cumhuriyet için kaleme alınan şarkılar, türküler söz edimleri bağlamında incelenebilir, toplumsal duygudaşlıkların neler olduğu ortaya konulabilir.

Kaynakça

- Akbulut, D. A. (1999). Samsun’un “Gazi Günü” ya da 19 Mayıs Bayramı. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 12(1) , 7-14.
- Aysal, N. (2020). Atatürk Döneminde İç Politika, (F. T. Ertan, Ed.). *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, 8. Baskı, 153-177. Siyasal Kitabevi.
- Cloet, P. R., Legué, B., Marte, K. (2013). *United in diversity: anthems and flags of the European Union*. Jacques Delors Institute. <https://institutdelors.eu/wpcontent/uploads/2018/01/anthemsflagseucloetleguemartelne-jdidec2013.pdf> (Erişim Tarihi: 06.09.2023)
- Corbin, J., Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory*, (3rd ed.), Thousand Oaks, CA: Sage.

- Çetin, N. (2014). İstiklâl Marşı'mızı anlamak. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 21, 2(2014), 25-92.
- Diker, H. (2021). Türk İnkılabı'nın dayandığı temel ilkeler, (C. Öztürk, Ed.). *Türk İnkılap Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti*, 2. Baskı, 389-405. İstek Yayınları.
- Elgenius, G.(2005) *Expressions of nationhood: national symbols and ceremonies in contemporary Europe*. The London School of Economics & Political Science University of London. <https://core.ac.uk/download/pdf/16390523.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2023)
- Erdem, S. (1992). Bayram. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 5, 257-259. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ertan, F. T. (2020). Atatürk İlkeleri. (F. T. Ertan, Ed.). *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, 8. Baskı, 227-249. Siyasal Kitabevi.
- Kılıç, V. (2002). *Dilin işlevleri ve iletişim, Dilbilim açısından kuramsal bir çalışma*. Papatya Yayıncılık.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev. Ed.). Nobel Yayınları.
- Okay, M.O. (2010). Millî marş ve edebî metin olarak İstiklâl Marşı. *İstiklâl Marşı İstikbâl Marşı: 41 Dize 41 Yorum*, 71-80. Hat Yayınları.
- Önal, G. F. (2017). Ortadoğu ülkeleri millî marşlarının söz ve müzik biçimi açısından incelenmesi. *Ulak Bilge*, 5 (9), 153-177.
- Özlü, H. (2020). İstiklal Marşı'nın yazılışı ve kabulü. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/istiklal-marsinin-yazilisi-ve-kabulu/> (Erişim Tarihi:13.09.2023).
- Searle, J. R. (2000). *Söz Edimleri*. (R. L. Aysever, Çev.). Ayraç Yayınları.
- Tepebaşılı, F. (2005). Kullanımlık metin türü olarak ulusal marş kavramı ve işlevleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (17), 383-393 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sutad/issue/26279/276886>
- Toker, H. (2021). *Atatürk ansiklopedisi*. 1-4. Atatürk Araştırma Merkezi. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/> (Erişim Tarihi:10.09.2023) .
- Turan, Ü. D. (2019). Edimbilim I: Bağlam, Konuşma İlkeleri ve Söz Eylem Kuramı. (A. S. Özsoy, Ü. D. Turan, Ed.). *Genel Dilbilim II*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3677. Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 2502.
- Türk Dil Kurumu (2023). <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.09.2023).

İnternet Adresleri

- <https://www.youtube.com/watch?v=2-mA7GJwTDA> (Erişim Tarihi: 10.09.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=8iMgGUziTiw> (Erişim Tarihi: 10.09.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=TTIn4A6Sns0> (Erişim Tarihi: 10.09.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=qpX3X2QL6m4> (Erişim Tarihi: 10.09.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=4-Cb6mgfc94> (Erişim Tarihi: 10.09.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=7RskB9QPZhc> (Erişim Tarihi: 10.09.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=4wRAfe3bW0A> (Erişim Tarihi: 11.09.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=d1Jb0TPox7M> (Erişim Tarihi: 11.09.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=rpxSm6CiDU4> (Erişim Tarihi: 12.09.2023)
- <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/30-agustos-zafer-bayraminda-100-yil-marsi-coskusu>(Erişim Tarihi: 13.09.2023)

Extended Summary

Holidays, which are extraordinary days in the lives of societies, are commemorated and celebrated by the nation on different dates, including religious and national holidays. In the lives of nations, there are days of pride that are celebrated with joy and enthusiasm, as well as important days that are remembered with sadness as memories of disasters. In both cases, national consciousness is strengthened and the desire to live together increases. Because the nation is a dynamic organism that can unite in pride and sorrow and share the same emotions, and national days and holidays have a major place among the events that activate this dynamic of the society. In this respect, October 29 is undoubtedly one of the days worth remembering. It has been celebrated as a national holiday both inside and outside since October 29, 1925. In order to properly revive and celebrate this important day of the Republic, which has passed a century on October 29, 2023, special anthems have been written for the 100th anniversary. In this context, words and music play the role of a tool to convey emotions in the joy and pride of having completed a century. Human being a social being, shape all their relationships within the community and need communication to live together. People or communities who communicate with nature or their environment by choosing the most appropriate type of verbal, non-verbal, written and visual communication, choose the type of communication that can best express their feelings and interact. Anthems, which express national feelings and thoughts and are written and composed to convey these feelings to others, are one of these ways of communication and interaction. The anthems prepared specifically for the 100th anniversary of our Republic have been the interpreter of the meanings produced under the influence of national consciousness and the emotions and thoughts conveyed to be shared. These anthems were announced and shared with the masses through social media channels or various competitions. In addition to the many anthems prepared, the songs performed specifically for the 100th anniversary have become an important communication tool to convey these feelings. Anthems sung with enthusiasm during holidays and celebrations are a representation of national existence and identity, and a symbol of freedom and independence. In addition, these anthems appear as a form of communication with many meanings that include positive feelings about unity, solidarity and national identity. Language used for multiple purposes is used effectively to express national feelings and thoughts and hopes for the future. The feelings, thoughts, opinions or hopes of an individual or a society find expression in different ways in the field of music, as in all branches of art. Anthems, especially national anthems, are just one of the styles of expression that play a role in transferring the feelings, thoughts and values of the society, as well as belief, hope, joy, pride or awareness of duty and responsibility from generation to generation.

This study deals with 10 different studies prepared specifically for the 100th anniversary of the Republic. The aim of the study is to reveal what the similar and different aspects of the anthems prepared specifically for the 100th anniversary are, what these anthems focus on, and to determine the context in which the feelings, thoughts and propositions expressed in these anthems are expressed. In this context, J.R. Searle's classification of speech acts was used and 10 anthems selected as a random sample and prepared specifically for the 100th anniversary were analyzed descriptively. According to the data obtained from the study, "Reflective" expressions that express a psychological state such as thanking, expressing condolences, wishing happiness, consoling, congratulating, etc. were not found among the speech act classifications. In the study, it was determined that there was data showing that "Indicative", "Declarative", "Directive" and "Commissive" expressions were mostly used. Value judgments, material and spiritual cultural elements carried over from the past to the present, common feelings and thoughts that will ensure national unity and solidarity, as well as national awareness and love of homeland, nation, flag, etc. emotions, thoughts and opinions are created through various means of communication such as anthems and are transferred to the next generations. In this context, anthems prepared specifically for the 100th anniversary were produced as a means of expressing national feelings on a common ground and were presented to the Turkish Nation. Because there is full belief that the Republic will live forever and will be celebrated with enthusiasm and excitement for centuries with similar feelings and thoughts. Every work or content expressed with these beliefs, feelings and thoughts carries cultural and social values from the past to the present and serves as a bridge from today to the future. In this context, Republic-themed movies, theater works, magazines published or to be published with the Republic special issue, songs and folk songs written for the Republic can be examined in the context of speech acts, and what social empathy is can be revealed.

